

GAVIN KELLY
AN EDITION OF THE PARATEXTS OF SIDONIUS' POEMS

In chapter 3 of the *Edinburgh Companion to Sidonius Apollinaris*, 'Dating the Works of Sidonius', I included tables with what I thought was the best reconstruction of the transmitted titles (pp. 168, 174). I did not really show my workings, so I take this opportunity to provide the evidence for both incipits and explicits, highlighted in manuscripts by red ink and/or capital letters. Such paratextual features inevitably undergo many major and minor changes – hence the long apparatus below – and yet it is possible to reconstruct the readings of the archetype with some degree of certainty. It is desirable to do so too, since published editions have suppressed or ignored a number of interesting details: after the text of the edition I briefly list some of these.

I have used the reconstruction of manuscript relations from Dolveck's *Companion* chapter (sigla/ stemma below): I include readings from the *editio princeps* both for its importance for the title's reception and because it may be an independent witness to the α family.

Sigla

α = consensus codicum ACVS et Pr

A = Vat. Lat. 3421

V = Vat. Lat. 1661

S = Paris, IRHT Collection Privée 347 (ex-Schøyen collection)

C = Madrid BNE 9448

Pr = Editio princeps (Ketelaer/ Van Leempt 1473/74)

γ = consensus codicum BF

B = London, BL, Royal 4 B. IV.

F = Paris, Lat. 9551

ε

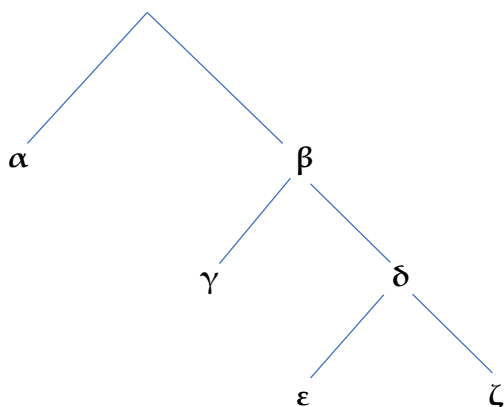
P = Paris, Lat. 2781

T = Florence, Laur. Plut. 45.23

ζ

M = Florence, S. Marco 554 (c. 1-8 [2*])

Lp = Leipzig, UB Rep. I 48 (Lp¹ c. 1-5 [2*]; Lp²: *2, 21).

Gaii Sollii Apollinaris Sidonii panigerici dicti Anthemio Augusto bis consuli incipit praefatio

[Carmen 1]

Incipit panigericus

[Carmen 2]

Explicit panigericus Anthemii feliciter

Editio ad libellum

[Carmen 3]

Explicit

Sollii Modesti Apollinaris Sidonii u.c. panigerici dicti domino imperatori Caesari Iulio Valerio Maioriano Augusto praefatio incipit

[Carmen 4]

Explicit praefatio

Incipit panigericus

[Carmen 5]

Explicit panigericus Maioriani

Item panigerici quem dixit socero suo Romae incipit praefatio

[Carmen 6]

Explicit praefatio

Incipit panigericus

[Carmen 7]

Sollii Apollinaris Sidonii panigericus finitur socero suo Romae dictus

Editio libelli scripta ad Priscum Valerianum uirum praefectorium

[Carmen 8]

ante c. 1 *titulum om. A¹ (habet A^{ms}) CLp* Gaii Sollii Apollinaris Sidonii *T* : *om. α* : item incipit eiusdem G.S.A Sidonii *M* : Gaii Sollii A. Sidonii *γ* : G. Sollii Apollinaris Sidonii *P* *dicit M* Anthemio *α* incipit praefatio *A^{ms}PT* : *ante panigerici tr. VPr* : praefatio incipit *γ* : *om. M* **ante c. 2** praefatio explicit *add. γ* : explicit praefatio *add. Pr* incipit panigericus *αT* (pana- *T*) : incipit panigericus primus *γ* : panigericus incipit *P* : panigericus *M* : *om. Lp* **ante c. 3** Anthemii feliciter *αP* (Antem- *SVPrP*) : primus dictus Anthemio bis consuli *γ* : Anthemii *Lp* : *om. M* *titulum c. 3 om. Lp* item *ante* editio *AC* : editio *om. T* libellum] librum suum *γ* **ante c. 4** explicit *α* (explicit lib. VIII S) : *om. cet.* Sollii Modesti Apollinaris *VPrPT* : G.S.A.M. ACS : Gaii Modesti A. *γ* : S. Modesti A. *M* : *om. Lp* Sidonii] S. S u.c. ACS : uiri clarissimi *T* : uiri clari *A²P* (*tr. ante* Sidonii) *TLp* : VI *M* : *om. VPrγ* panigerici] panigericus incipit *M* dicti – Augusto] ad Valerium Maiorianum Cesarem dicti *T* domino imperatori *ACPM* : *om. VPrγ* : imperatori *om. Lp* : domino nostro imperatori *forsitan legendum?* Caesari *om. γ* Iulio Valerio *α* (Valeriano A) *M* : *om. γ* : Iulio *om. P* Augusto *om. VPr* praefatio incipit *ACyPT* : *ante panigerici tr. VPr* incipit praefatio *M* **ante c. 5** explicit praefatio *α* (praefatio *om. S*) : *om. cet.* incipit panigericus *α* : incipit panigericus secundus *γ* : panigericus *M* : *om. PT* **ante c. 6** explicit panigericus Maioriani *α* (*A^{ms}, om. C*) : panigericus Maioriani explicit *P* : explicit panigericus secundus dictus Maioriano *γ* : explicit *M* : *om. TLp* *titulum c. 6 om. CA¹P* : praefatio incipit *M* : praefatio panigerici ad Avitum *T* item *A^{ms}V* (*cf. M ante c. 8 infra*) : incipit *Pr* : incipit eiusdem *Sγ* panigerici *ACVPr* : panigericus *SP* : panigerici tercia praefatio *γ* incipit praefatio *A^{ms}SV* : praefatio *Pr* Pallados (*u. 1*) *in fine tituli habet B* **ante c. 7** explicit praefatio *α* : *om. cet.* incipit panigericus (pany- *M*, pana- *T*) *αPT²M* : ad Avitum *add. T* : panigericus tertius incipit *γ* **ante c. 8** Sollii Apollinaris *PM* : G.S.A.M. ACS : *om. VPr* Sidonii *CVPrPM* : Si. A : S. S : *om. γT* dictus *ante* socero *tr. M* suo *om. V* finitur Panigericus tertius Sidonii dictus Avito socero *γ* : explicit panigericus Avito socero suo Rome dictus *T* Editio libelli *α* (edicatio *V*) *γP* : item incipit panigerici editio *M* : incipit *T* scripta] dicti *γ* : *om. T* Crispum *ACSγ* (Prispum *B²*) *P* Valerianus *S* uirum praefectorium] praefaturium quem dixit socero suo Rome *M*, qui *c. 8 ante c. 6 transtulit* **post c. 8** explicit *add. VPr*

Largam Sollius hanc Apollinaris

Felici domino pioque fratri

dicit Sidonius suus salutem

[Carmen 9]

Sollii Apollinaris Sidonii excusatoria ad u.c. Felicem finitur

Item incipit eiusdem praefatio epitalamii dicti Ruricio et Hiberiae

[Carmen 10]

Incipit epithalamium

[Carmen 11]

Epithalamium finitur dictum Ruricio et Hiberiae

Epigramma ad u.c. Catullinum quod propter hostilitatem barbarorum epithalamium scribere non ualeret

[Carmen 12]

Item incipit eiusdem epigramma quo ab imperatore Maioriano trium capitum remedium postulauit

v. 21 paragraphus

[Carmen 13]

Sollius Apollinaris Sidonius Polemio suo salutem

[epistula]

Explicit epistola

Praefatio incipit epitalamii dicti Polemio et Araneolae

[Carmen 14]

Epithalamium incipit

[Carmen 15]

Sollii Apollinaris Sidonii epithalamium finitur dictum Polemio et Araneolae

Item incipit Eucharisticon ad Faustum Regensem episcopum

[Carmen 16]

ante c. 9 9.1-3 hi uersus in codicibus quasi titulus prosarius litteris rubris uel maiusculis exscribuntur, uersu quarto cum d littera notabiliore incipiente ut initium carminis esse uideatur : om. T : Gaius ante largam add. AC **ante c. 10** subscriptionem om. TM Sollii Apollinaris Sidonii VPrP : om. AC : explicit γ excusatoria VPrP : epistula excusatoria γ : episcopi excusatoria S : excusatorium AC u.c. scripsi : uirum clarum αP : om. γ finitur om. γ item om. γ praefatio post eiusdem AC γ : post Hiberiae SVPrP Rurithye B et Hiberiae om. A¹A^{ms} : rest. A² flucticoli (v. 1) rubricatum quasi tituli partem habet B pro titulo eiusdem epitalamii praefatio T **ante c. 11** explicit praefatio add. Pr incipit epithalamium VPrP Ruricio et Hiberiae dictum post epithalamium AC : ad Ruricum et Hiberiam dictum T **ante c. 12** subscriptionem om. T epithalamium finitur γ : Sollii Apollinaris Sidonii epithalamium finitur VPr : explicit epithalamium AC dictum Ruricio et Hiberiae VP : Ruricii et Hiberiae AC : om. B u.c. ACP : uirum VPr : om. γ barbarorum om. γ ualeret ACVP : ualuerit Pr : potuit γ eiusdem epigramma ad Catullinum T pro titulo **ante c. 13** explicit add. C item incipit om. γT eiusdem epigramma αT : epigramma eiusdem γP quo – postulat] ad Maiorianum imperatorem T a Maioriano imperatore F tertium capitulum P postulauit αP : postulat B : expostulat F **c. 13** v. 21 De eodem endeca sillabi T : litteram h auctam uel spatium pro littera notabiliore habet αT **epistula c. 14** Sollius Apollinaris Sidonius A^{ms}P : Sollius Apollinaris B : G.S.M.A.S S : Sidonius VPr : om. A¹C Plemio F salutem A^{ms}SVPrBP : conscripta C : om. F **ante c. 14** explicit epistola α (A^{ms}) P : om. γT praefatio incipit epitalamii dicti Polemio et Araneolae α (A^{ms}, incipit om. C, Araneolo V) : e. d. P. et A. p. i. B : i. e. d. P. et A. p. F : i. e. d. p. P. et A. P : om. T explicit praefatio add. Pr **ante c. 15** epithalamium incipit A^{ms}VPrP : incipit epithalamium S γ : incipit epithalamium dictum Polemio et Araneolae C : om. T **ante c. 16** subscriptionem habet CSVPrP : om. A : Epithalamium Polemii et Araneolae finitur T G.S.A.M.S S Apollinaris om. VPr titulum c. 16 om. A : item incipit Eucharisticon om. C item VPrP : om. γT Eucharisticon Pr : Euchariston SV γT : Euchariston P fortasse recte Regensem om. γ apud T carmen 16 non titulum suum sequitur, sed in proxima columna post c. 21 exscribitur

Sidonii Eucharisticon ad Faustum episcopum explicit

Incipit eiusdem epigramma quo inuitauit u.c. Ommatium ad natalem diem suorum

[Carmen 17]

Item incipit eiusdem epigramma de balneis uillae suae supra lacum positae

[Carmen 18]

Item eiusdem tetrasticon supra piscinam

[Carmen 19]

Item eiusdem ad u.c. Ecdicium sororium suum

[Carmen 20]

Item eiusdem de piscibus nocte captis

[Carmen 21]

Sollius Apollinaris Sidonius Pontio Leontio salutem

[Epistula praefatoria carminis 22]

Explicit epistola

Incipit Burgus Pontii Leontii

[Carmen 22; epistulae pars altera]

Explicit Pontii Leontii uilla feliciter

Sollii Apollinaris Sidonii ad u.c. Consentium nobilissimum Narbonensium ciuem praefatio incipit de laudibus conscribendis ipsius ac patris eius, itidem Consentii, simulque ciuitatis Narbonae

[Carmen 23.1-36]

Incipit Narbonensis urbis laus pariter et ciuium eius ualde nobilium

[Carmen 23.37-512]

Item incipit propempticon ad libellum

[Carmen 24]

Explicit

ante c. 17 subscriptionem om. AFPT : explicit C Sidonii VPr : Sollii Apollinaris Sidonii S : om. B Eucharisticon scripsi : Eucaristicon B : Eucaristicon ad Faustum Episcopum SVPr titulum om. AP item ante incipit add. SPr incipit eiusdem epigramma α : epigramma eiusdem T : incipit eiusdem γ quo inuitauit u.c. Ommatium α (inuitat C², uirum clarum SPr, Ommatium Pr) : ad Commatium inuitantis eum γ (inuitans F) : ad Ommatium uirum c. T ad – suorum om. T diem del. C² : dicit S suum C²B **ante c. 18** explicit add. CB titulum om. AP : eiusdem epigramma de uilla sua pro titulo T item om. Pr epigramma om. γ suae om. γ sitae γ explicit add. C **ante c. 19** titulum om. AP item om. γ eiusdem om. T supra piscinam $\alpha\gamma$: de piscina sua T **ante c. 20** titulum om. AP item om. γ eiusdem SVPr γ T : tetrasticon C ad u.c. scripsi : ad uirum clarum S : aduersus clarum C : ad VPr γ T Ecdicium sororium suum CS γ T (Ecditium CS γ) : sororium suum Hecdicium VPr (-tium V) **ante c. 21** titulum om. AP item α : om. γ T eiusdem SVPr γ : tetrasticon C : eius T : om. Lp ordo carminum 24, 22, 23 apud codd. γ PT inuenitur, 22, 23, 24 apud α **ante ep. c. 22** salutationem om. APT Sollius Apollinaris Sidonius VPr : GSMAS S : G.S.A. Sidonius B : Sidonius F : epistola Sidonii episcopi C salutem VPr γ : directa C **ante c. 22** explicit epistola α PB om. AF titulum om. APT incipit Burgus Pontii Leontii α : Burgus Pontii Leontii incipit γ **ante epistulae partem alteram** e litteram notabiliorem uel spatium habent codd. **ante c. 23** subscriptionem om. ACPT explicit Pontii Leontii uilla VPr : Pontii Leontii uilla explicit γ feliciter VPr : om. γ fortasse recte titulum om. ACPT Sollii Apollinaris Sidonii scripsi : Sollii Gaii Sidonius V : G.S.A.S S : Sollii G.S. Pr : incipit eiusdem Sidonii B : incipit eiusdem F u.c. scripsi : uirum clarum SVPr : om. γ Osencium F nobilissimum Narbonensium ciuem S : nobilissimum ciuem Narbonensium VPr : ciuem Narbonensem γ praefatio incipit VPr : incipit praefatio S : om. γ conscribendis ipsius SVPr : eius γ ac VPrB : ad F eius VPr : sui γ Consentii VPrB : Consen (lac.) S simulque VPr : ac γ ciuitatis Narbone VR : Narbone ciuitatis incipit praefatio γ **ante v. 37** spatium habent sed titulum om. APT Narbonensis urbis laus VPr : Narb. laud(es) urbis S : urbis laus Narbone γ ciuium eius SVPr : eius ciuium γ nobilium om. S **ante c. 24** titulum om. APT item incipit VPr : om. Cy propempticon CS : propempticon V γ : propempticon Pr libellum VPr : libellum hunc C : libellum suum γ **post c. 24** explicit ACSPPrP : explicit propempticon V : om. γ T

I shall be presenting further thoughts on this reconstruction in a conference at Siena in June. Here, in advance of that, are some points that strike me as particularly interesting.

- The use of *editio*, publication of a poem, as part of the titles of *Carm.* 3 and 8 – left out in editions (see already *Companion* p. 169).
- The names of the emperors, including the florid listing of Majorian and the somewhat reticent reference to Avitus as his father-in-law.
- The abundant use of u.c., *uir clarissimus*, for senators (including himself and his brother-in-law).
- The fact that the first three lines of *Carm.* 9 (originally the start of a collection) *are* the introductory paratext, in the form of the address of a letter: this caused some confusion among copyists.
- The use of the non-literary word *sororius* for brother-in-law in *Carm.* 19.
- The treatment of lines 1-36 of poem 23 as a preface to the rest of the poem (it is not registered even as a new paragraph in editions).
- The tendency to use a fullish version of Sidonius' name in headings (Sollius Apollinaris Sidonius; sometimes perhaps 'Gaius' and 'Modestus' too). In the letters, by contrast, he is just Sidonius.
- The fact that the vast majority of the *Carmina minora* are either letters, or quasi-letters, or introduced by letters.

More on that in June.

Acknowledgment: I would like to thank Giulia Marolla for collating the paratexts of IRHT CP 347.